Total number of printed pages–4

14 (SKT–3) 3076 C

2023

SANSKRIT

Paper : SKT–3076C

(Upaniṣadic Literature)

Full Marks : 80

Time : Three hours

The figures in the margin indicate full marks for the questions.

UNIT–I

(Chāndogyopaniṣad, Chapter–VI)

Marks : 30

1. अधोलिखितेषु प्रश्नद्वयं समाधेयम् : 12×2=24

   (a) मनसः अन्नमयत्वं यथाश्रुति यथाभाष्यं प्रतिपाद्यताम्।

   (b) स्वपिति इति पदस्य व्युत्पत्तिं प्रदर्श्य सुषुप्तिस्वरूपं छान्दोग्यम् अवलम्ब्य आलोचनीयम्।

   (c) त्रिवृत्करणम् यथाश्रुति प्रतिपाद्यताम्।

Contd.

(*d*) लवणदृष्टान्तस्य तात्पर्यं व्याख्यायताम्।

2. निम्नलिखितानां प्रश्नानामुत्तरं देयम् :

(*a*) यथाभाष्यम् अर्थो लेखनीयः : 1×2=2

ब्रह्मबन्धुः; आदेशः

(*b*) श्वेतकेतुः कः आसीत् ? 1

(*c*) छान्दोग्योपनिषदः षष्ठाध्यायः किमर्थमारभ्यते भाष्यदिशा प्रतिपाद्यताम्। 3

UNIT–II

(*Chāndogyopaniṣad, Chapter–VII*)

Marks : 20

3. (*a*) भूमास्वरूपं छान्दोग्यमवलम्ब्य आलोच्यताम्। 12

अथवा

(*b*) नारदः किमर्थम् उक्तवान् "सोऽहं भगवो मन्त्रविदेवास्मि नात्मविन्न" इति? सनत्कुमारेण आदिष्टः सन नारदः कथं तस्य विद्यायाः वर्णनं कृतवान्?

4. निम्नलिखितानां प्रश्नानामुत्तरं देयम्—

(*a*) नाम्नो भूयः किम्? 1

(b) कः परमाप्नोति ? 1

(c) छान्दोग्योपनिषदः सप्तमाध्यायः किमर्थं सोपानारोहणन्यायेन तुल्यते ? 4

(d) यथाभाष्यमर्थो लेखनीयः : 1×2=2

संकल्पः; चित्तम्

UNIT–III

(Muṇḍakopaniṣad)

Marks : 30

5. निम्नलिखितेषु द्वयोः व्याख्या करणीया — 8×2=16

(a) यथोर्णनाभिः सृजते गृह्णते च
यथा पृथिव्यामोषधयः सम्भवन्ति।
यथा सतः पुरुषात् केशलोमानि
तथाऽक्षरात् सम्भवतीह विश्वम्॥

(b) यः सर्वज्ञः सर्ववित्
यस्य ज्ञानमयं तपः।
तस्मादेतद् ब्रह्म नाम
रूपमन्नञ्च जायते॥

(c) दिव्यो ह्यमूर्त्तः पुरुषः सबाह्याभ्यन्तरो ह्यजः।
अप्राणो ह्यमनाः शुभ्रो ह्यक्षरात् परतः परः॥

6. (a) मुण्डकोपनिषदि वर्णितस्य अक्षरस्य सम्यक् परिचयो देयः। 11

अथवा

(b) मुण्डकशब्दस्य कोऽर्थः ? उपनिषत्-शब्दस्य व्युत्पत्तिः शांकरभाष्यदिशा विस्तरेण लिख्यताम्। प्रधानोपनिषदां नामानि लिख्यन्ताम्।

7. "इष्टापूर्त्तं मन्यमानाः" – अत्र इष्टापूर्त्त-शब्दस्य कोऽर्थः ? 3